

nis annuo. Breviter ergo dicimus, quod sicuti annuo poenitens potest propria voce confiteri, tenetur per vocem ad confessionem; ita, quando potest confiteri per scripturam, argente præcepto, ad confessionem scriptam adstringitur. Periculum quod allegat Bonacina, vel incommodum quod ex natura confessionis scriptæ oritur, quia nimirum incommodum est scriptis peccata prodere, aut quia antequam folio scripto est periculum amissionis, profecto nihil valet ad excusandam omissionem confessionis: tenetur enim subire & scriptiois incommodum, & onus custodiendi scripturam peccatorum, ut impleamus sive divina, sive ecclesiastica præcepta. Si autem periculum extrinsecus timeretur; puta, quia Confessarius prævidetur abusus scriptura, vel eadem scriptura ab aliis e manibus Confessarii surripienda metuitur; his in casibus poenitens ad confessionem non tenetur per scripturam; sicuti neque voce secreto confiteri adstringitur ille qui prudenter prævidet Confessarium revelaturum peccata audita. Tenetur ergo Christianus mutus per nuntius, vel Confessori surdo per scripturam manifestare peccata sua, ut impleat præceptum sive ecclesiasticum, sive divinum. Plura alia in tractatu de sacramento poenitentiae, potissimum circa obligationem frequentandi confessionem, & num liceat confiteri Confessario dilanti per epistolas, disseremus.

CAPUT VI.

De panis impostis iis qui annua confessionis præceptum non implent.

Drandus in *IV. disp. XVII. quest. XIV.* probabile esse cenet, non posse Ecclesiam punire hoc delictum: quia est occultum, ut in Ecclesia foro probari nequeat. Quam opinionem omnes fere Theologi, ut fallam, rejiciunt. Et fallit ratio evidens est. Nam sæpe transgressio istius præcepti evinci potest in ipso foro, ut cum homo in publico, & manifesto concubinato perfluit, cum vitas publice, & continenter exercet. Insipere potest Ecclesia attestationem exigere a fidelibus; & frequenter ostendi potest, tale peccatorem ad nullum Confessarium accessisse. Tandem, licet aliquando ex defectu probationis panis non possit eiusmodi transgressio, non hinc consequeretur eandem

pani non posse defectu iurisdictionis. Poenitentia duplex poena diluenda est. Altera est quæ censuram indigit ipso facto incurrendam absque iudicis sententia; & hæc poena Ecclesia plerèq; potest transgressores huius præcepti: quoniam transgressio externa est, licet occulta; ut constat de heresi externa, sed occulta, quæ in foro exterius probari nequit. Altera poena est quam iudex, causa cognita, imponit: & hæc etiam poena multari potest præcepti istius violator: quia, licet non semper, frequenter tamen transgressio ista, ut dictum est, probari valet.

II. Inve communi nulla poena, ipso facto incurrenda, annuæ confessionis præcepti transgressoribus imposta est. Nam in cap. *Utriusque sexus* solum præscribitur ut transgressores arcantur ab ingressu Ecclesie, & priventur ecclesiastica sepultura. Quorum poenarum executionem iudicis sententia præcedere debet. In pluribus tamen diocesis Episcopi sententiam excommunicationis, ipso facto absque iudicis sententia incurrendæ, in transgressores vibrant.

III. Quæst. I. *An incurrant hæc poenæ excommunicationis qui utramque confessionis, & communionis, vel qui alterutrum tantum præceptum violant?* Resp. Excommunicantur communiter qui utrumque, vel alterutrum non impleverint. Et hæc sententia communis est.

IV. Quæst. II. *An qui facit confessionem nullam, incurrat hæc excommunicationis poenam?* Resp. Sicuti per confessionem nullam nemo satisfacit Ecclesie præcepto, ut supra probatum est; ita incurrit poenas ab Ecclesia inflictas. Res ex se manifesta est. Nam Ecclesia imponit poenas transgressoribus præcepti. Qui facit confessionem nullam, respiciatur præceptum. Ergo subiectus est poenis latis in transgressores præcepti.

V. Quæst. III. *An pueri impuberes, non implentes præceptum annuæ confessionis, incurrant præfatas poenas?* Resp. Affirmative respondent aliqui; sed communissima sententia docet oppositum, nimirum pueros confessionem annuam omittentes, ante annum decimum quartum, vel duodecimum, neque excommunicationem incurrare, neque Ecclesie ingressu, neque ecclesiastica sepultura privandos esse: quia Ecclesia nunquam constituit pueros delicta similibus poenis plerèq; re. Si tamen in aliquibus diocesis imponeretur hæc poena omnibus iis qui post octavum annum præceptum non impleverint, tunc

tunc & pueri poenam incurrerent. Sed, quando talis clausula non apponitur, pueri excepti a poena intelligendi sunt iuxta communem ulum.

VI. Quæst. IV. *An meretrices, non implentes præceptum annuæ confessionis, incurrant excommunicationem synodalem, ceterasque communis iuris poenas?* Resp. Leander tract. v. *disp. 111. quest. LVIII.* defendit, meretrices non incurrare dictas poenas; & laudat per hæc sua opinionem Vivaldum, Zerola, Grassium, Rodriguez, & alios: quia Ecclesia, inquit, permittit miserum meretricum statum; ideo non videtur dicendum, illas tam levera poena punire velle. Hæc ratio nulla est: quia plura permittit Ecclesia quæ impedire non potest. Quapropter prohibitoribus sententiæ affirmativa, scilicet meretrices subiectas esse huiusmodi poenis. Eam defendit Vasquez *quest. xcii. art. 3. dub. 5. numer. 8.* Pagander *numer. 11.* Sa *verbo* Excomm. *numer. 4.* Lugo *disp. xv. sect. 7. numer. 143.* Ratio est manifesta: quia lex generalis est, nullusque a poenis, quas imponit, transgressores excipit. Cur ergo excipiendæ meretrices?

DISSERTATIO II.

DE QUINTO ECCLESIE PRÆCEPTO,

nimirum

De sacra communione paschali.

PRÆLOQUIUM.

HOC quintum & ultimum Ecclesie præceptum brevi manu tractabimus, eo quod in tractatu de sacramento Eucharistie ex professo de sumptione dominici corporis, quantum divino mandato præscribitur, atque de illius frequenti uti actus sumus. Ea sola dumtaxat in præsentia ediderimus que ad observandam præcepti ecclesiastici de annua paschali communione necessaria sunt. Quandoquidem sicut semel in anno confiteri, ita semel in anno Paschatis tempore Ecclesie corpus Christi sumere præcipit. Sub initium Ecclesie tanta erat fidelium pietas, & tanta dominici corporis fames, utique sacratissimi sanguinis sitis, ut opus minime fuerit illis sponte curantibus calcaria addere. Decurrit temporis caritas dereluit, pietas cessavit, Christianorumque disciplina ad extremum devenire laxitatis. Quare octavo Ecclesie sæculo, vel circiter illud tempus, necesse fuit ut Ecclesia suis mandatis fidelium sollicitam, & ioporem excitaret, eosque suis præceptis ad communionem cogeret. Gratianus *de consecrat. disp. 1.* laudat decretalem ex summo Pontifice Fabiano, in qua ter in anno communionem sumere fidelibus præcipitur. Erudit omnes abdicant Fabiano Pontifici, qui tertio Ecclesie sæculo floruit, laudatam decretalem; eamque circiter octavum sæculum editam volunt. Textus decretalis eiusmodi est: *Et si non frequentius, saltem in anno ter laici homines communent; nisi forte quis maioribus quibuslibet criminibus impediatur, in Pascha videlicet, & Pentecoste, & Natali Domini.* Sæculo tertio decimo, nempe anno 1215, in Concilio Lateranensi IV. præceptum hoc limitatum fuit ad unam quotannis communionem in Pascha percipiendam. De vi illius præcepti, deque fidelium obligatione ad illud servandum, pauca libabimus. Plura siquidem, ut diximus, dicenda remittimus ad tractatum de sacramento Eucharistie, ubi tum hereticorum errores, tum laxas adversus morum regulas opiniones recentebimus. Unicum adversus hoc præceptum damnatum propositionem ab Innocentio XI. anno 1679. ob oculos fuit initium dissertationis pono, que in ordine est 55. *Præcepto communionis annuæ satisfi per sacrilegam Domini manducationem.*

CAPUT I.

An detur præceptum ecclesiasticum communicandi semel in anno; & quas personas obliget.

I. Omnes Theologi catholici respondent affirmative. Præceptum illud latum fuit in Concilio Lateranensi, & his verbis concluditur. *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, semel saltem in anno confiteatur, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ sacramentum, nisi forte de propriis Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ob huiusmodi perceptione duxerit abstinentiam; alioquin & vivens ab Ecclesiæ ingressu arcatur, & mortuus ecclesiastica caret sepultura.*

II. Hoc præceptum obligat solos fideles baptizatos: quia nomine fidelium illi intelliguntur qui per baptismum Christi fidem profecti sunt. Hæretici dicuntur hæc præcepto subiecti, quatenus Ecclesiæ iurisdictioni subditi sunt, tenenturque in eius regredi finem; ut explicatius est in precedenti dissertatione. Soli autem fideles adulti hæc lege tenentur; quemadmodum ex verbis legis constat: quoniam soli adulti sunt præcepti, & obligationis capaces. Nullus itaque fidelium adultorum, sive laici, sive Clerici, sive seculares, sive Religiosi sint, ab illius exitum præcepti obervantia.

III. Antiquitus infantes, antequam eis lumen affulgeret rationis, statim post baptismatis susceptionem sacra Eucharistiæ pabulo fasciebantur. Hæc disciplina pluribus viguit sæculis, que post tertium decimum ubique fere obsolevit. Libet referre que hæc de disciplina statuit Concilium Tridentinum sess. XXI. cap. IV. *Deinque eadem S. Synodus docet, parvulos, usi rationis carentes, nulla obligari necessitate ad sacramentale Eucharistiæ communionem... Neque ideo tamen demandanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando servavit: ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt; ita certe eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est.*

IV. Antiquata disciplina communicandi pueros ante rationis usum, disputant Theologi, an communio concedenda nunc illis sit, statim ac rationis lumen affectu fuerint. Tum Concilium Lateranense, quam Triden-

tinum præcipiunt ut omnes fideles, cum ad annos discretionis pervenerint, semel in anno sacramentum percipiant communionem. Nihilominus dissidium est inter Theologos. Major namque, potissimum recentiorum, pars sustinet, differendam esse pueris communionem usque ad duodecimum annum, alii addunt usque ad quartum decimum, & alii usque ad quintum. Suarez *Tom. III. in III. P. disp. lxx. sec. 1.* docet, maiorem in pueris requiri cognitionem pro communione percipienda quam pro confessione peragenda; atque adeo non statim post confessionem eos admitti ad communionem admittendos. Non ad præstat tamen regulam generalem, que satis statuit, esse illi concedendam communionem, cum annum attingerit duodecimum; neque illorum qui sustinent, tempus congruum illius communionis esse annum quartumdecimum, aut quintumdecimum. Ipse vero Doctor eximius Suarez resolvit, illud intervallum quod infra decimum & quintumdecimum annum interluit; esse tempus opportunum, quo pueris impertienda sacra communio sit. Hanc opinionem sustinent Bonacina *disp. IV. quæst. VII. punct. 3. num. 1.* & Granados *disp. IV. num. 2.* Diana *III. P. tract. VI. resol. 70.* Trullench *Lib. III. in Decal. cap. 5. dub. 2.* Caietanus in *III. P. quæst. lxxx. art. 9.* Soto *disp. XII. quæst. 1. art. 12.* Valentia, Conradus, Rodriguez, Layman, Tamburinus, & alii.

V. Hæc opinio mihi minime probatur, propterea quod decreta, & canones Conciliorum oppositum docere, manifestum apparet. Nam Concilium Lateranense cap. *Utriusque sexus* iubet, fideles ad communionem accedere, cum ad annos pervenerint discretionis. Idem expresse docet Concilium Tridentinum sess. XXI. can. 9. *Si quis negaverit, teneri singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandum iuxta præceptum sanctæ matris Ecclesiæ; anathema sit.* Iuxta communem loquendi modum tempus discretionis est tempus illud in quo pueri sunt doli capaces, vel sententia peccare mortaliter. Cum itaque duobus Concilia oecumenica conceptis verbis declarant, omnes ad communionem teneri, cum ad annum discretionis, seu rationis pervenerint, quo fundamentum possumus nos hanc legem relaxare? Verba legis, inquit P. Suarez, sunt accommodata intelligenda, & iuxta genus materiae. Sacramentum autem Eucharistiæ longe dignius est quam sacramentum confessionis.

fionis. Istud vero etiam magis est necessarium. Ideo hoc anticipandum, illud differendum est. Hæc omnia comperit erant Patribus Concilii Lateranensis, & Tridentini, & nihilominus idem pro utroque sacramento discretionis tempus assignarunt. Quia professio ita rationis res est que maiorem & experientiam, & deliberationem expostit; Tridentinum decrevit ad illam admittendos non esse teneres ante annum quintumdecimum. Quidam & decrevit, non admittendos pueros ad communionem ante duodecimum, vel decimumquartum, si id opus fuisset? Cur nihil discriminis inter præceptum confessionis, & communionis statuerit, sed idem pro utroque sacramento tempus definire ambo, illi Concilia? Quid quod Catechismus Concilii Tridentini eodem proferunt modo loquitur de confessione, ac de communionem; decernitque pueros, cum primum sacramentum fuerit, eos aliquam admirabilem sacramentorum cognitionem habere, consellum ad eorumdem participationem admittendos esse? De sacra communione *II. P. sec. 63.* hæc habet. *Qua vero etate pueris sacra mysteria danda sint, memo melius constitutere poterit quam pater, & Sacerdos cui illi consentitur peccata. Ad illos etiam pertinere explorare, & a pueris percontari, an huius admirabilis sacramenti cognitionem aliquam acceperint, & gustum habeant. Idem omnino, sed aliis verbis, docet eadem II. Part. sec. de sacram. panis. circa etatem qua pueri confiteri debeant. Primum namque est Concilium Lateranense canon. *Utriusque sexus*, Omnis utriusque sexus, perspicitur ætatem, quod rationis usum habere potest. Neque tamen ea etas certo aliquo annorum numero definita est. Sed illud unquam servandum videtur, ab eo tempore confessionem puero indulam esse, cum inter bonum, & malum discernendi vim habet, in eisque mentem doli cadere potest. Sive itaque pueri sint octennes, sive novennes, sive septemnes, dum Sacerdoti constat eos accepisse tanti sacramenti cognitionem aliquam, inquit Catechismus, ad factam communionem accedere debent. Eandem doctrinam prius, nempe paucis annis post celebrationem Lateranensis Concilii tradiderat S. Thomas III. P. quæst. lxxx. art. 3. *Sed, quando iam pueri incipiunt aliqualem usum rationis habere, ut possint devotionem concipere huius sacramenti, tunc potest eis hoc sacramentum conferri.* Sanctus Antonius eandem pro confessione, & communionem præscribit etatem, Concilii Lateranen-*

sis canonis innox III. P. tit. XIV. cap. XII. §. 5. *Puer, cum est doli capax, cum scilicet potest mortaliter peccare, tunc obligatur ad præceptum de confessione, & per consequens de communionem, que simul dantur. Auctoritate ergo spectata & Conciliorum, & Sanctorum, que certo prævalere debet magno recentiorum Theologorum numero, falsa est illorum sententia, nempe pueros non teneri ad communionem ante vel decimum, vel duodecimum, vel quartum decimum annum.*

VI. Nec ratio quædam P. Suarez allegat pro sua opinione, mihi probatur. Inquit enim, maturiorem etatem exigi in pueris ad communionem quam ad confessionem; ut graviore iudicio inter cibum hunc sacrum, & profanos distinguere valent. Verum, & ut ex quotidiana experientia didici, & ut ratio ipsa etiam indicare videtur, difficilis est imbueretur puerum, eumque aptum reddere ad confessionem bene peragendam quam ad communionem suscipiendam. Nam, si pueri pravæ indolis sunt, & ad peccandum sagaces; quam arduum non est eos ad concipiendum verum, & supernaturalem dolorem de peccatis commissis adversus divinam malevolentiam excitare? Quam arduum non est eos inducere ad eliciendum firmum habileque propositum in posterum non peccandi? Si autem boni sunt ingenii, malitiae inscii, non minus difficile est eos ad præfatos actus dolores, & propositi eliciendos pericere. Quod si Confessarius utriusque generis pueros ad distos actus præfatos, ut oportet, preparare, & disponere valet; ut modo præfater opinio, quam facillime sacrae communionis percipiendæ efficere capaces poterit. Admissa enim in pueris cogitatio five attritionis, five contritionis, & firmæ voluntatis ulterius non peccandi, que ad confessionis sacramentum sunt necessaria: quid, quæso, facilius quam eos ad fidem simul, & reverentiam concipiendam erga augustissimum sacramentum pervenire? Perarduum est eos in peccatum post usum rationis lapsos ad vitam castellam regenerare; aut, si in peccatum lapsi non sint, difficile est eos docere necessitatem doloris, & propositi necessariam ad confessionem gratiæ, aut ad eundem gratiæ augmentum proveni, cur defraudandi erunt factio illo pabulo, ad eandem vitam celestem alendam, conservandamque a Christo Domino instituto? Olim pueris ad confessionem ineptis Eucharistiæ concedebatur; illis autem nunc, etiam post confessionem, eadem negabi-

gabitur? Si character proprius illius sacramenti est, cælesti quodam adipè animam, gratia sanante ornata, saginare, ut proficere in dies valeat, & alius allurgere; ego hæc non percipio, quia ratione pueri illi qui usque præditi rationis, sacramento penitentiae supponunt, ut regenerati ad vitam cælestem, aut in eadem vita magis roborati, non debeant Eucharistiam suscipere, quæ peculiarissimum vitæ cælestis in hac vita alimentum est. Quod si possunt ad communionem admitti, suntque illius capaces; præceptum iam urget, cui ut satisfaciant, admonendi sunt ut ad sacramentum accedant.

VII. Sententia ergo nostra, seu verus D. Thomæ, Antonini, & Concilii, ac Cathedralium Tridentini, hæc est. Cum pueri ad annos discretionis pervenerint, sine qua revera ita apti ad confessionem peccatorum faciendam, ut teneantur illud præceptum implere; sunt quoque sacre communionis capaces, & ad observantiam illius præcepti, non secus ac alterius, adstringuntur. Quia vero, ut Catechismus ait, non potest præse tempus definiti quo pueri annos discretionis attingant; idcirco parentum, & Sacerdotum est id explorare, & a pueris percontari, an post instructionem acceptam, tanti sacramenti cognitionem aliquam sint assecuti. Illud enim quod alibi diximus, & est suapte natura competentium, in memoriam revocamus, alios pueros citius, alios tardius lucem rationis obtinere. Quapropter annus, seu tempus præcipuum determinari nequit quo obligatio talis incipiat. Id solum dicimus, quod, si circiter septennium, vel octennium, aut novennium, vel tardius, aut ceterius, lumen rationis pueri adeo perfecte allegerunt, ut revera perciperent quid sit mortale peccatum, de eodem contulerit illudque detestari, & confessionem facere, præceptumque confessionis implere possent, & tenerentur; contra quæ quæ forent ad sacre communionis præceptum implendum. Non negaverim tamen, posse Sacerdotem, prout expediens iudicaverit, aliquot menses, non vero annum, post confessionem, differre communionem pueris in hunc finem, ut maiori virtutum apparatu, atque ferventiore caritate, & profundiore obsequio, ac reverentia ad tam admirabile sacramentum accedant. Hanc nostram sententiam præter D. Thomam, & Antoninum defendunt etiam Tabiena verb. Commun. num. 3. Ioannes Sanctus in select. disput. xxvi. Castropalpus tract. 111. disput. 1. punct. 24. §. 2. num. 7. Philippus de Cruce in thesaur. Eccl. tract.

1. §. 11. num. 3. Leander tract. VII. disp. VII. quest. v. & apud eundem Henricus, Ledema, Vivaldus, Marcilla, & alii.

VIII. Objicit Suarez, sacramentum confessionis magis necessarium esse quam sacramentum communionis; idcirco illud anticipandum. Insuper Ecclesiam mos obtinet ut pueri tardius ad communionem quam ad confessionem admittantur. Respond. Ecclesiam non latuit hæc maior usus sacramenti præteritis temporibus; & nihilominus idem discretionis tempus pro utriusque sacramenti susceptione definitur. In his quæ positivè iuris sunt, voluntas legislatoris magis quam rei præscriptæ materia, attendenda est. Sacramentum confessionis præcedere debet, ut anima vel absolute vivat, vel perfectiorem vitam divinam consequatur. Sed, hæc vita posita, alimentum quoque illius vitæ proprium conferatur viventi oportet. Consequendo obtinet ut tardius pueri ad communionem quam ad confessionem accedant. Hoc & nos concedimus; dummodo illud ita non sit ad annum, sed ad aliquot tempus congruum unius, vel alterius mensis, plus minuse, prout prudenti ministro opportunum visum fuerit, ut pueri magis accendantur erga augustissimum mysterium, ut ardentius appetant divinas epulas, ut deique splendore caritatis veste ad celestis nuptias valeant accedere. Quod si aliqui mos esset ut pueri, licet abundantiam rationis lumine circiter septennium, aut octennium persuli, differrent communionem, ad decem, duodecim, vel quatuordecimum annum; dicimus, hanc morem ad Ecclesiam non probari, cum potius Ecclesia contrarium suis canonibus statuat. Ex ipsa ergo experientia didici, multos parentes, & sacros ministros nimium esse in puerorum instructione negligentes. Præterea siquidem maturioris ætatis, & gravioris iudicii, necessarii ad hoc sacramentum percipiendum, differunt eorum instructionem post decennium, sapientissime antequam ad Eucharistiam accedant, non solum sunt inter bonum & malum; sed in malitia valde edocili sunt, & non raro etiam mortui, quando comederit insipienti cibum divinum. Quod si statim, postquam per primam confessionem rite factam sanctificati fuerint, cælesti alimento roborati, & saginati fuissent; & in tenera illa ætate vitam Domini percurrere cepissent; non adeo fortassis in adolescentia, & consequenter in proventa ætate effrenes forent,

at-

atque ad omnia vitia proni. Desinant ergo abulbi, & parentum, ac Sacerdotum ostantia, & culpabili negligentia velamen prætereendere consuetudinis ecclesiasticæ.

IX. Suarez cum aliis, pro illius sententia citatis, quamquam doceat non teneri pueros, statim ac ratione potiuntur, ad communionem, lubitè tamen ad eandem communionem teneri, ut impleant præceptum divinum. Quare in articulo mortis ministrandum esse pueris, lumine rationis præditis, sacrum viaticum adfirmat P. Suarez cum ceteris Theologis. Omnes ergo pueri qui in articulo mortis sunt capaces confessionis, & extremæ unctionis, sunt quoque capaces suscipiendi viatici, eique administrari debet.

X. Parentes, & Confessarii qui vel in articulo mortis vel in Paschate non permittunt pueros doli capaces suscipere corpus dominicum, peccant mortaliter absolute loquendo; quia in articulo mortis urget præceptum Christi Domini: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis*; in Paschate vero urget præceptum Ecclesiæ. Peccare eos mortaliter dicimus, si ob negligentiam, & defectum sollicitudinis in puerorum instructione in causa forent ne dicti pueri, aliqui capaces, præcepto paschalis communionis satisfacerent; secus, si bona fide, sed diligentem illorum instructionem exultimant eos non esse adhuc ad communionem aptos, & propterea opportunum pruderenter ducerent, in aliud tempus differendam esse præcepti executionem. Quando in articulo mortis dubitatur, an pueri sint capaces doli, potest eis administrari viaticum. In dubio possumus in favorem puerorum dispensare sacramentum, cuius effectus etiam ante rationis lumen participare valent; ut ex antiqua disciplina palam est. Si enim olim Ecclesia illis simul cum baptisate Eucharistiam ministrabat; profecto censebat illos capaces esse percipiendi fructus eiusdem sacramenti, ut docent Suarez, Vasquez, Lugo, Diana, & alii passim. Si itaque sint capaces, & ex alia parte prohibito non obstat; dicendum videtur, eos sciendos esse sacro viatico. Nec enim sine fundamento allerimus, præceptum Ecclesiæ excludere totum eos a communionem qui certe carent rationis lumine; secus eos de quibus controversia est, num illud possideant. Que tamen hæcenus dicta sunt de puerorum obligatione ad communionem, sapienter iudicio subici-

XI. Præter præceptum impositum fidelibus communicandi semel in anno, docent Tabiena verb. Commun. num. 4. Navarus cap. xxi. num. ult. Armilla verb. Commun. num. 13. (non 16. ut citat Leander) dari alios præceptum contentum in *Clementina*. In agro, S. Sane, de *Statu Monachor.* quo adstringuntur Benedictini singulis mensibus communionem frequentare. Subdit tamen Armilla, consuetudinem Religionis attendendam esse.

CAPUT II.

De tempore quo hoc præceptum communionis implendum est. Quid sit tempus paschale. Quæstionculæ nonnullæ hæc de re elucidantur.

I. TAM dictum est, sub initium Ecclesiæ hic communionem fuisse fidelibus quotidianam, deinde triam singulis annis, & tandem unam in anno. Præceptum lumen di dominicum corpus divinum est: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis* non habebitis vitam in vobis: Ioan. vii. Quia vero Deus tempus non definit quo implendum præceptum esset; idcirco Ecclesia tempus in quo præceptum divinum deberent fideles observare, designavit. Porro, ne præceptum fragilitati humane nature, & universæ fidelium multitudinî nimium grave foret, non nisi semel in anno eius observationem impositit.

II. Tempus quo præceptum obligat, est paschale, ut ex Concilii Lateranensis verbis, *Ad minus in Pascha*; & ex canone Tridentini, *Singulis annis, saltem in Paschate*, constat. Temporis initio congrua est. Nam hoc tempore fideles, quadragesimalibus ieiuniis afflicti, & admirabilium mysteriorum contemplatione excitati, magis apti & dispositi ad hoc sacramentum suscipiendum videntur. Deinde hoc eodem tempore augustissimum sacramentum istud institutum fuit, & nostra redemptio consummata. Quomobrem aliam aliud tempus adeo congruum erat, in quo commemoratio fieret divinus institutionis huius sacramenti per ipsius susceptionem.

III. Nomine Paschatis solum diem Resurrectionis intelligendum esse, Panorimita in cap. *Omnia utriusque sexus*, docet; sed oppositum sustinet Theologi omnes, & Ecclesia ipsa sub Eugenio IV. declaravit, tempus istud paschale quindecim dies

com-

comprehendere, a dominica palmarum usque ad dominicam in albis inclusive, ut verb. Sylvester verb. *Eucharist.* 3. Navarrus cap. XXI. num. 45. Quicumque fidelis qui in aliquo ex his quindecim diebus sacram communionem suscipiat, præceptum implet. Qui vero intra illud quindecim dierum intervalum non recipit sacramentum hoc, licet pluries intra annum illud frequentaverit, præceptum non implet Ecclesie. Si hoc temporis spatium foret alicubi magis amplum ex legitima consuetudine; hæc servari posset. Ferrum consuetudinem obtinere Mediolani, ut quique singulis Quadragesimæ diebus impleat præceptum illud communionis paschalis. Azorius *Lib. VII. cap. xxx. quæst. iv. refert.* Clementem VII. universæ Hispaniæ privilegium impartisse satisfaciendi quolibet die Quadragesimæ præcepto paschalis communionis. Suarez *disp. lxx. sect. 1. nec de tali usu, nec de tali concessione sibi consistere testatur.*

IV. Quæst. I. An qui tempore paschali non implet communionis præceptum, teneatur illud implere, transacto Paschate, cum primum commode poterit? Resp. Id quod penes omnes certum est, primum omnium dicamus oportet. Certum porro est posse fidelium quemlibet de sui Sacerdotis, seu Confessarii consilio post tempus paschale, plus minive, prout Confessario expediens videri fuerit, communionem differre: quia id clare exprimitur in lege lata a Concilio Lateranensi: *Nisi forte de propriis Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab huiusmodi perceptione duxerit abstinendum.* De illis autem qui abique Sacerdotis auctoritate differunt hanc communionem, triplex referunt sententia. Prima docet, eorum qui ex impotentia, & alicui culpa omisit communionem, teneri ad implendum præceptum, cum primum poterit; secus eum qui ob suam malitiam communionem omisit. Pro hac sententia Salmanticenses *træct. iv. cap. viii. punct. 7. num. 19.* referunt Armillas; sed falso. Armilla siquidem docet verb. Commun. num. 6. neminem, transacto anno, ad implendum præceptum illud teneri, quacumque ex causa illud observare suo tempore neglexerit. Hanc eandem sententiam, quæ ex tribus secunda est, conceptis verbis docent S. Antonius *II. Part. titul. ix. cap. ix. §. 3.* Sylvester verb. *Eucharist.* 111. quæst. xv. Tabiena verb. *Commun. quæst. viii.* Medina *cod. de poenitent. quæst. de*

conf. Soto in IV. disp. xviii. quæst. 1. art. 4. Victoria in *Summ. numer. 137.* Sa verb. *Eucharist. num. 7.* Toletus *Lib. VII. cap. xviii. Oriz. cap. xix. §. 39.* Granados *træct. x. disp. iv. num. 7.* Bonaccia in eam inclinât *disp. iv. quæst. xvi. punct. 2. num. 13.* Diana *III. Part. træct. iv. resol. xii.* Henriquez *Lib. VIII. cap. v. num. 1.* Ghezzi verb. *Commun. cap. 1. §. 1.* & quidam alii. Ratio quam D. Antonius cum aliis Auctoribus pro hac sententia proferunt, hæc est. Præceptum affirmativum, imperans aliquem actum die, vel tempore præscripto, elapso tempore, non obligat, quocumque ex capite neglecta fuerit præcepti executio: quod patet, inquit D. Antonius, in præceptis audiendi Missam, ieiunandi, & aliis. Præceptum siquidem affirmativum non obligat pro semper. Cum igitur tempus designet, & ad illud obligationem limitet; cur ultra illud extendi debet obligationis onus? Intentio siquidem legislatoris expressa est in verbis legis, illi gaudis obligationem tempori definito. Deinde non est necessaria observantia per modum compensationis, seu restitutionis, que locum tantum habet in transgressione præceptorum que sunt contra iustitiam commutativam. Præceptum autem communionis paschalis affirmans est. Igitur, elapso Paschate, non obligat. Eo vel maxime quod Ecclesia hoc Paschatis tempore recollere intendit dominicæ cenæ, passionis, & mortis mysteria.

V. Tertia sententia nunc communis docet, fideles teneri ad implendum præceptum communionis paschalis, cum primum possunt, quacumque ex causa, sive legitime impotentia, sive negligentia, & malitia illud tempore debito observare omiserint. Hanc defendunt Suarez *Tom. III. disp. lxx. sect. Navarrus cap. xxii. numer. 15.* Sylvius in *III. Part. quæst. lxxx. artic. 11. quæst. 4.* Negus *quæst. lxxx. artic. 11. disp. 2.* Reginaldus *Lib. XXIX. numer. 66.* Villalobos *I. Part. træct. vii. disp. 42. num. 8.* Trullench *Lib. III. in Decal. cap. v. dub. 2. numer. 25.* Dicaflillo *træct. iv. disp. x. dub. 6.* Azorius *Lib. VII. cap. xxx. quæst. v.* Layman *Lib. V. træct. iv. cap. v. Tamburinus de 3. præcept. Eccles. ut probabilem defendit.* Salmanticenses *træct. 11. cap. viii. Gonet de poenit. num. 12.* Gra-

fius,

fius, Gabriel a S. Vincentio, & alii plures apud Dianam *resoluit.* Illi. Hanc sententiam amplectimur & nos, tanquam probabiliorum immo & iuste veram. Ut autem tempore maiori qua fieri potest evidenter illam demonstremus, distinguamus oportet præcepta affirmativa duplicis quodammodo generis. Alia sunt que præcipiunt aliquam actionem propter peculiararem circumstantiam illius temporis in quo exercenda est; ut audire Missam in die festo, ieiunare in vigilia alicuius Sancti &c. ita ut ratio potissima cur præcipiant tales actus, sit talis temporis solemnitas, qua transacta, cessat obligatio. Aliquando etiam præcipiuntur aliqui actus, tanquam onus, & pensam singulis diebus perolendum; ita ut proprie, & per se præcipiuntur illorum exercitium diurnum, & quotidianum. In eiusmodi præceptis temporis ratio directæ, & per se a legislatore spectatur. Propterea que hoc modo præcipiuntur, si ob negligentiam, aut malitiam omittantur, obligatio cum ipso tempore elabitur. Et de huiusmodi actibus vera est contraria sententia: quam tamen reicimus ut fallam, quia sub hoc genere comprehendit præceptum communionis paschalis. Nam dantur alia præcepta, que primo, & per se alio tempore imperant, deinde tempus in quo executioni mandari debeat, desiniunt, tanquam quid magis congruum & opportunum. Illius generis est præceptum deinde ipsam exequentiam paschali tempore mandatum ob congruas rationes, quas supra indicavimus.

VI. Porro, ne gratis hæc asserere videamur, aliam ascendenda sunt principia, quibus palam fiat, præceptum communionis paschalis absolute imperare communionem; secundario vero temporis conditionem spectare. Tunc ergo dicimus, præceptum primo & absolute actum præcipere, quando actus ille alia lege superiori debitus est, & a temporis circumstantia minime pendet; præcipitur vero illius executio tali tempore, & non alio faciendi, quia varie congruentiae exposcunt ut potius hoc quam illo tempore exerceatur eiusmodi actus præcepti. Doctrinam exemplis confirmo. Tributum vi iustitie Regi debetur. Ob varias rationes tempus præscribitur in quo solvatur. Anne, elapso tempore, transit debium solvendi tributum? Minime:

quia absolute tributum solvendum est. Confessarius imponit poenitentem ob gravia crimina, in tribunal poenitentiae audita; ieiunium die veneris servandum. Anne, elapso die veneris, elabitur debium ieiunandi? Nequaquam. Cur? Quia poenitens lege superioris obstrictus est satisfacere divine iustitiæ pro pena debita suis culpis. Quare, cum Confessarius imponit ieiunium, præcipit satisfactionem absolute debitam; diem autem veneris vel alium pro executione præscriptum ob aliquam congruentiam; verb. gr. ut poenitens tali die Christi passionem recolat. Obligatus certo die, aut mente pecuniam solvere, die transacto, ad solutionem certe tenetur, eo quod solutio pecunie absolute debeat. Idque declaratum est in iure *L. Celsus, §. Sed ipse, ff. de rebus arbitris.* Illius sane indolis, perceptio dominici corporis absolute præscripta est. Leges divina, ab ipso Christo lata, fideles omnes tenentur manducare cornem Filii hominis. *Nisi manducaverint carnem Filii hominis &c.* Ecclesia definit tempus intra quod eiusmodi divinum præceptum impleri debeat, & ultra quod differri executio non possit. Hoc Ecclesiæ præceptum partim affirmans est, & partim negans, quemadmodum sunt feræ omnia præcepta inferiora, que determinant tempus in quo præcepta superioris ordinis impleri debent. Præceptum annuæ communionis negativum est, quatenus prohibet iure ultra unius anni spatium communicio, iure divino præcepta, differtur: & affirmativum vero, prout præscribitur ut intra annum, semel saltem, & hoc in Paschate, quisque fidelium caelesti partecipiat. Quod clare eruitur ex ipsius Tridentini Concilii *sess. xiiii. can. ix.* ubi dicitur: *Si quis negaverit, omnes fideles teneri singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandum, anathema sit.* Iste quoque est sensus Ecclesiæ, que, ut diximus in explicatione præcepti confessionis, excommunicationis penam infligit omnibus qui præceptum hoc transgrediuntur, & ab hac pena eos non absolvit, donec impleverint quod neglexerunt. Cum itaque Pastores Ecclesiæ censuris compellant fideles ad observandum hanc Ecclesiæ legem, etiam elapso tempore pro illius observantia deputato, dicimus necesse est, legis illius obligationem minime extinguí, transacto executionis tempore. Quando

præ-

preceptum aliquod duo præscribit, & substantiam actus, & circumstantiam illius, substantia circumstantia remanet onus exequendi actum. Sic qui non potest communicare in parochia, ut lex præscribit, tenetur alibi, si potest, communionem percipere. Denique communicatio paschalis est quadam publica fidei catholice significatio, & apertum testimonium. Ut Ecclesia deprehendere facilius possit veros suos filios, eosque a falsis, & ementitis læcerent, præcipit eis, tempore paschali singulis annis religionis suæ insignia prodere, & explicare. Anne, si negligant proximo tempore manifestare unum ex præcipuis catholice religionis characteribus, liberi erunt tententur? Sane qui ad hanc omnia serio animam intendit, fateatur oportet, præceptum communionis paschalis, elapso tempore, tamquam termino, ultra quem observantia non differatur, designato, obligare fideles, ut quam primum poterint, executioni illud demandent.

VII. Quæst. II. An qui prævidet se communionem percipere non posse infra quindecim dies Paschatis, teneatur anticipare illam? Resp. Negant Suarez disp. lxx. sect. 2. Azorius cap. xxx. quæst. ultim. Filiucius numer. 59. Reginaldus Lib. XXIX. num. 76. Bonacina disp. iv. quæst. vii. punct. 2. num. 15. Ghetius verb. Commun. cap. 2. §. 1. Leander tract. viii. disp. lxi. quæst. xxx. & alii apud ipsam: quia præceptum ante illos quindecim destinatis dies non obligat. Ergo illud anticipare nemo tenetur; sicuti nemo adstringitur prævenire ieiunium sacrum quod crastina die imple debet. Id confirmat P. Suarez, hac ratione quæ valida illi videtur. Nemo tenetur anticipare actum præceptum, nisi per talem actum possit satisfacere obligationi eiusmodi præcepti. Sed per communionem anticipatam nemo illius præcepti obligationem implet. Prima propositio per se patet: quia lex non obligat, nisi ut impleatur; igitur actus quo impleri nequit, superfluous est. Secunda quoque propositio est manifesta: quoniam, si tempore paschali non occurreret impedimentum quod timetur, tunc qui communionem anticipasset, deberet ad sacram communionem accedere.

VIII. Contrariam sententiam defendunt Valquez quæst. xc. artic. 3. dub. 2. numer. 13. Nugnus quæst. lxxx. artic. 11.

diff. 3. Sylvius in III. Part. quæst. lxxx. arti. 11. quæstione. 3. Fagundes præcep. iii. Lib. I. cap. vi. numer. 2. Hurtado disp. vii. de penitent. dist. 12. Lugo disp. xvi. numer. 75. Layman Lib. I. tract. iv. cap. v. numer. 9. Castropalao tract. xxi. disp. unica. Bernal disp. xxxiv. cap. 111. §. 2. Salmanticenses tract. iv. cap. viii. punct. 2. num. 22. Natalis ab Alexandro Lib. II. artic. 5. reg. 4. Hanc ego amplector opinionem, ut probabiliorum, & tamquam christiane pietati magis faventem. Neque enim negare volo, rationes quas prædit productus P. Suarez, esse satis probabiles. Fator etiam rationem quam Salmanticenses ex Castropalao allegant pro hac sententia, mihi haudquaquam probari. Iniquum enim, duo esse præcepta, alterum communicandi semel in anno; alterum communicandi in Paschate. Qui anticipat communionem, implet præceptum communicandi semel in anno, secus præceptum communicandi in Paschate. Ex quo consequi videtur quod fideles teneantur vi legis bis in anno communicare: quod falsum est. Quare, hac missa ratione, aliam iniviam viam, ut sententiam hanc demonstrarem. In memoriam itaque revocamus, quod, quando præceptum iubet primo, & absolute substantiam actus, deinde circumstantiam illius, si utrumque servari nequeat, id servandum est quod primario loco iubetur. Præceptum quo de agimus, primum & absolute communionem imponit, semel in anno percipiendam; addit vero, ceu secundario, temporis circumstantiam. Primo desinit divinum præceptum, *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis*, semel in anno implendum esse: deinde tempore executionis designat. Ratio isthac adeo evidens visa fuit P. Suarez, ut rececit, tamquam improbabilem, sententiam quam supra impugnavimus, nempe quæ docet, fideles qui tempore paschali non communicant, elapso idho tempore, non teneri ad communionem. Ab eo autem nunc recedit, ut mihi videtur, & absque gravi fundamentum. Interim confirmatur nostra sententia. Qui prævidet se impediendum fore ab observantia præcepti annuæ confessionis, tenetur confessionem anticipare, ut ipsemet P. Suarez fateatur. Quidni ergo & communionem? Denique, si Ecclesia indulget ut poenitens possit, & aliquando de-

beat

beat ultra tempus paschale de consilio Sacerdotis differre tum confessionem, tum communionem, cur non poterit, & debet tum confessionem, tum communionem anticipare? Profecto ex lege ipsa, concedente dilationem ob aliquam peculiarium causam ultra tempus paschale, clare colligitur, circumstantiam temporis paschalis ad Ecclesiam non spectari, nisi tamquam conditionem congruam, & opportunam. Absolute vero, & primario loco Ecclesia intendit fideles omnes singulis annis semel ad minus communionem percipere. Qui ergo utrumque, & substantiam præcepti, seu actum primarium a lege imperatum, & circumstantiam adiunctam implere valet; præstat utrumque debet: qui potest exequi primum, secus secundum, ad primum imperans. Quando unum sine altero fieri potest, cur omitti debet?

IX. Argumenta quæ pro contraria sententia allegantur, ex his quæ diximus, facile solvi possunt. Et ad illud cui maxime fedit P. Suarez, non unam, sed duplicem dare possumus responsum; quorum alteram & ipse probabiliter reputat. Est vero eiusmodi. Ille qui bona fide, & sincero animo implendi præceptum ex Sacerdotis, cui futurum impedimentum manifestavit, consilio communionem anticipat, reipsum præceptum implet; ita ut, cessante etiam impedimento, quod prædenter timebat, paschali tempore ad aliam communionem non teneatur. Hanc responsum probabiliter æroscit & ipsemet Suarez. Volo tam ipsius legis verbis confirmare. Semel saltem in anno constituitur, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistie sacramentum. Id enim ad minus in Pascha suapte natura indicare videtur, quod semel in anno percipienda communio sit saltem in Paschate, quando in toto anno nulla præcessit communio. Sed iam supra ex communi sensu Ecclesie, & Theologorum probavimus, præceptum istud iubere communionem, paschali tempore suscipiendam. Ideo etiam nunc admittimus, quod præceptum absolute paschali temporis obligat communionem. Sed addimus, quod, quemadmodum præceptum istud impleri potest, etiam quando ex rationabili causa ultra tempus aliquatum differatur communicatio: ita potius iure impletur, cum ob rationabilem causam eadem communicatio anticipatur. At, inquis, impletur in primo ca-

tu, quia lex id declarat; de anticipatione vero nihil lex decernit. Verum habet. Sed, quoties casus sunt omnino similes, & rationes eadem, interpretatio locus relinquatur. Nec enim lex omnes eventus recenset; sed per unius resolutionem regulam exhibet, ut ad illius amissionem alios non resolvare valeamus. Eo vel magis quod anticipatio conformior legi est quam dilatio. Quid de his duobus hominibus diceret? Petrus, providens periculum non suscipiendi communionem in Paschate, hanc non anticipat, & adventante Paschate, atque impedimento obstante, reipsum non communicat. Paulus, idem providens periculum, communionem anticipat. Quis melius ad legis intentionem se conformavit? Nemo Paulus? Quæro, an Paulus impleverit præceptum? Dubio procul: quia intra annum communionem percipit; & sollemnem circumstantiam ob impedimentum omisit. Petrus vero minime illud implevit; sed solum dici potest, quod tempore paschali ab observantia præcepti ratione impedimenti excluditur. Negatur itaque per hanc anticipatam communionem non impleri præceptum. Et sic corrui totum argumentum P. Suarez. At, si impedimentum in Paschate non occurreret, nunquid liber foret Paulus a communionem, illo tempore recipienda? Diana II. P. tractat. iv. ref. 42. docet, liberum fore Paulum a debito communionis quia iam satisfecisset præcepto. Sed ego dico, & est secunda responsio, Paulum tunc adstrictum esse ad communionem ratione circumstantiæ temporis. Postea enim tunc cumulare, & plene præceptum implere; posset & substantiam actus, & circumstantiam illius exequi: idcirco per accidens ratione circumstantiæ adstringeretur etiam in Paschate ad communionem. Si vero impedimentum reipsum contingeret; per anticipatam communionem impletam fuisset quoad substantiam præceptum, quia iam executum fuisset id quod primo & absolute præceptum imponit. Rationem nostram in nititur illi in morum controversiis receptivum principio, scilicet: Quia omnia a lege præscripta exequi nequit, ea quæ potest, præstat ab aliis seunguntur, implere tenetur. Exempla adducta de ieiunio, Missa, & recitatione horarum, nullus sunt mota potiori iure impletur, cum ob rationabilem causam eadem communicatio anticipatur. At, inquis, impletur in primo ca-

X.

ves, & qui eam acriter defendebant, ut hinc lector colligat, non esse sine examinatione amplectendas in morum materia eas opiniones quæ favent libertati adversus legem; quamquam tradita fuerint a pluribus Theologis, multoque minus, si a pluribus duntaxat Caluistis recentioribus propugnantur. Sententia proscripta Auctores hanc asserbant rationem, scilicet plura præcepta tum divina, tum ecclesiastica impleri posse per actum vitiosum, ut si qui ieiunaret ob avaritiam, vel si quis parentes honoraret ob inane gloriæ &c. Hinc inferebant, posse eodem modo impleri præceptum annuæ communionis. Ad dicitamen inter hoc & alia præcepta manifestum est. In primis lex ipsa præcipit ut hoc sacramentum reverenter suscipiatur. Deinde sacramentum hoc est sacramentum vivorum, & sacramentum supponens animam gratia ornata, Ecclesia præcipiens communionem, præcipit suscipiendum Eucharistiæ, quæ uniat fidelis, non quæ separaret a Christo. Et quamquam non semper finis legis cadat sub lege; tamen, quando finis (inquit etiam ipse P. Suarez eadem III. P. quæst. lxx. sec. 11.) est principalis, ac materia ipsius legis, eique intrinsecus, tunc sub lege cadit. Porro finis proximus præcepti istius, & intrinsecus, atque materia proxima eiusdem est communio digna, communio, quæ gratia augeatur, & quæ denique divinum præceptum impletur. Deus autem specialiter mandato iubet sumi hoc sacramentum ab iis qui prius animarum lordes eluerint. *Probat autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat: qui enim manducat, & bibit indignus, iudicium sibi manducat, & bibit.* Sententiam hanc docent omnes Theologi post damnatam hanc de re propositionem ab Innocentio XI. Ex antiquis eam propugnant Durandus in II. dist. xxviii. quæst. iv. Capreolus in II. dist. xli. quæst. i. artic. 3. Sylvius in III. P. quæst. lxxx. art. 11. Nugus, Bartholomæus ab Angelis, & alii.

CAPUT III.

An indigne communicantes hoc præceptum implent: ubi implendum sit: quomodo excusentur ab eiusdem executione, quæ tandem poenæ transgressoribus imposta sint.

I. Communissima olim erat sententia, adfirmans sacrilegæ communionis præceptum istud impleri. Eam propugnabant graves, & plurimi Theologi. Azorius Lib. VII. cap. xxx. quæst. xli. Valquez Tom. III. quæst. ccxiv. cap. iv. Suarez Tom. III. in III. P. disput. lxx. sec. 3. Fillicius tract. iv. num. 60. Henriquez Lib. VIII. cap. v. numer. 3. Sa verb. Euchar. numer. 25. Granados tractat. x. disput. iv. num. 11. Trullench Lib. III. in Decal. cap. v. numer. 13. Lago disput. xvi. num. 83. Bonacina disput. iv. quæst. vii. punct. 2. numer. 12. Fagundes præcep. 3. Lib. I. cap. vi. num. 4. Villalobos Tom. I. tractat. vii. diff. 42. numer. 6. Diana III. P. tractat. iv. resol. 42. Ghertius verb. Commun. cap. v. Ochagavia tract. 11. quæst. xv. num. 6. Leander tract. vii. disp. 111. quæst. xxviii. & alii. Suarez allegat pro sua sententia Dominicus Soto Lib. II. de iust. quæst. 111. artic. 5. post Suarez ceteri omnes pro eadem sententia Soto laudant; sed omnino falso. Solum loco laudato asserit Soto, posse aliqua præcepta impleri etiam ab iis qui sunt in peccato mortali: puta, filii, peccati alicuius rei, possunt implere præceptum honorandi parentes. Nec verbum ille habet de præcepto communionis paschalis. At hæc obiter dicta sint adversus eos qui in re gravi momenti citant Auctores, quin eos legerint. Porro sententia, docens communionem sacrilegæ satisfieri præcepto communionis paschalis profertur sint anno 1679. ab Innocentio XI. summo Pontifice in hac propositione, quæ est ex 69. in ordine 55. his verbis concepta: *Præcepto communionis annuæ satisfit per sacrilegæ Domini manducationem.* Recentius Auctores gra-

ves, & qui eam acriter defendebant, ut hinc lector colligat, non esse sine examinatione amplectendas in morum materia eas opiniones quæ favent libertati adversus legem; quamquam tradita fuerint a pluribus Theologis, multoque minus, si a pluribus duntaxat Caluistis recentioribus propugnantur. Sententia proscripta Auctores hanc asserbant rationem, scilicet plura præcepta tum divina, tum ecclesiastica impleri posse per actum vitiosum, ut si qui ieiunaret ob avaritiam, vel si quis parentes honoraret ob inane gloriæ &c. Hinc inferebant, posse eodem modo impleri præceptum annuæ communionis. Ad dicitamen inter hoc & alia præcepta manifestum est. In primis lex ipsa præcipit ut hoc sacramentum reverenter suscipiatur. Deinde sacramentum hoc est sacramentum vivorum, & sacramentum supponens animam gratia ornata, Ecclesia præcipiens communionem, præcipit suscipiendum Eucharistiæ, quæ uniat fidelis, non quæ separaret a Christo. Et quamquam non semper finis legis cadat sub lege; tamen, quando finis (inquit etiam ipse P. Suarez eadem III. P. quæst. lxx. sec. 11.) est principalis, ac materia ipsius legis, eique intrinsecus, tunc sub lege cadit. Porro finis proximus præcepti istius, & intrinsecus, atque materia proxima eiusdem est communio digna, communio, quæ gratia augeatur, & quæ denique divinum præceptum impletur. Deus autem specialiter mandato iubet sumi hoc sacramentum ab iis qui prius animarum lordes eluerint. *Probat autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat: qui enim manducat, & bibit indignus, iudicium sibi manducat, & bibit.* Sententiam hanc docent omnes Theologi post damnatam hanc de re propositionem ab Innocentio XI. Ex antiquis eam propugnant Durandus in II. dist. xxviii. quæst. iv. Capreolus in II. dist. xli. quæst. i. artic. 3. Sylvius in III. P. quæst. lxxx. art. 11. Nugus, Bartholomæus ab Angelis, & alii.

II. Quæst. unic. *An excommunicati, & interditi excusentur a suspensione Eucharistiæ?* Resp. Communis sententia est, hos omnes excusari: dummodo ipsi in causa non sint cur a censuris non absolvantur. Ratio est clara: quia per excommunicationem, & interdictum privantur sacramentorum usu. Si vero ipsi contumacia sua obicere ponant, ne abolutionem assequantur,

tur; peccant dubio procul etiam contra hoc præceptum. Navarrus cap. xxi. numer. 38. Azorius Lib. VII. cap. xxx. quæst. 111. Fagandez, Trullench, Dicastillo apud Leander tract. viii. disput. 111. quæst. xxviii. Summo Pontificem negant aliqui subsistum esse huic præcepto; sed oppositum demonstravimus supra de præcepto annuæ confessionis: & est communior, ac vera sententia.

III. De loco, ubi sumenda communio est, convenit inter Theologos, nimirum quemque fidelem in sua propria parochia, aut alibi de licentia sui Pastoris, Eucharistiam in paschate sumere debere. Nomine proprii Pastoris intelligitur summus Pontifex, Episcopus in sua diocesi, Parochus in sua parochia. Ratio huius est auctoritas Ecclesie, sic præcipiens in laudato cap. Omnis. plurium Conciliorum provincialium canones referunt Natalis Alexander Lib. II. art. 5. reg. 3. At, quia nulla est penes Theologos controversia hac de re; ideo nec Auctores, nec textus Synodorum recentiss.

IV. Non pauci Auctores, ut Barbosa, Sa, Genualdus, Macado, & alii apud Dianam P. IX. tract. ix. resol. 64. docent, fideles communicantes in Cathedrali, sine licentia Episcopi, & Parochi, satisfacere præcepto Ecclesie: quia Ecclesia cathedralis est Ecclesia seu parochia communis universæ diocesis. Negant alii plures ob oppositam rationem, quod cathedralis Ecclesia non sit parochia communis. Hæc secunda opinio probabilius videtur: quia debet innoscere Parochio communio suorum parochianorum. Hic est præcipuus finis ecclesiasticæ legis. Non innosceret autem, si fideles, incilio Parochio, communicarent.

V. Hæc lege tenentur solum illi qui more licitorum communicant. Quare Sacerdotes Missam celebrantes, in quacumque Ecclesia celebrent, satisfaciunt huic præcepto. Si vero non celebrent, tenentur communicare in propria parochia, & de manu proprii Sacerdotis Eucharistiam sumere.

VI. Regulares possunt & in mortis articulo, & tempore Paschatis, suis familiaribus, & servitoribus in suis Monasteriis, & locis, a Parochorum iurisdictione exemptis, Eucharistiam ministrare. Quoniam id concessit Clemens IV. Benedictinis, Innocentius VI. & Sixtus IV. Augustinianis,

Leo X. Minimis, & alii Pontifices aliis Religionibus. Idemque dicendum de famulis coniugatis, noctu dormientibus extra Conventum; quando & illi sint communicati. Sententia communissima, praxi quotidiana munita.

VII. Regulares in propriis Ecclesiis posse ministrare secularibus Eucharistiam tempore paschali, ita ut secularis satisfaciatur præcepto Ecclesie, docent Rodriguez Tom. II. Far. cas. 4. Hieronymus a Sorbo in compend. prosl. verb. Commun. Ioannes de Crude epitom. priv. Lib. II. cap. v. dub. 2. conclus. 5. ubi refert privilegium quod concessit Nicolaus V. Patribus de Guadalupe, & Iulius II. Quod privilegium ferunt haberi in compendio privilegiorum istius Ordinis §. 2. & 6. Hanc opinionem defendit quoque Emmanuel Sa verb. Eucharistia numer. 10. Lago disput. xviii. num. 49. iniqui, admissa veritate privilegii, concessit a summo Pontifice, sententiam hanc sustineri posse. Verum hæc privilegia suspecta sunt. In Bullaris non reperitur, nec Auctores indicant loca, ubi reperiuntur, præter conspectum privilegiorum Patrum de Guadalupe. Ideo communiter Theologi oppositam docent. Et hæc secunda opinio vera est, ac praxi consentanea.

VIII. Regulares neque devotionis titulo posse in die Resurrectionis dominicæ secularibus Eucharistiam ministrare, docent Navarrus cap. xxi. numer. 52. Azorius Lib. VII. cap. xxx. quæst. vii. Sarmensis de visitat. Lib. II. cap. 111. numer. 30. Henriquez Lib. VIII. cap. iv. numer. 1. Trullench Lib. III. in Dec. cap. v. dub. 2. numer. 8. Bonacina disput. iv. quæst. v. punct. 2. numer. 12. limitat conclusionem ad eos qui in propria parochia prius non impleverint præceptum. Contraria sententia communissima est, & vera, praxique confirmata. Quia in privilegio, concessio Mendicantibus ministrandi Eucharistiam, fidelibus, excipitur dies Resurrectionis dominicæ pro observantia præcepti; seu Pontifices volunt ut fideles omnes in propriis parochiis impleant præceptum. Ergo, quoties fideles vel ante diem Resurrectionis hoc præceptum executioni mandaverint, vel habeant animum intra designatos quindecim dies illud implendi, poterunt, ubicumque voluerint, devotionis titulo communicare. Suarez disput. lxxii. sec. 2. Fillicius numer. 265. Rodriguez de commun. cap. lxiv. numer.

1. Bonacina *disp.* iv. *quæst.* vii. *punct.*
 2. *numer.* 9. Nugnus *quæst.* lxxxii. *artic.* 3.
 Fagundes *præc.* 3. *Lib.* I. *cap.* v. *numer.* 9.
 Portel *numer.* 3. Ioannes de Cruce in *Epitom.*
Lib. II. *cap.* v. *dub.* 4. *conclus.* 2.
 Emanuel Sa. *verb.* Euchar. *num.* 10. Gra-
 nados *tract.* xvi. *disp.* ii. *num.* 4. Leander
tract. vii. *disp.* iii. *quæst.* xi. & apud
 ipsam Layman, Rigidus, Valquez, &
 alii communiter.

IV. Aliqui Casuistæ, ut Ioannes de
 Cruce, & Portel, docent, Regulares
 posse in articulo mortis ministrare seculari-
 bus Eucharistiam per modum Viatici.
 Sed hæc opinio falsâ est: & allegata pri-
 vilegia Pauli IV. apocrypha sunt. Tan-
 tummodo Parocho deficiente, Regulares,
 & quilibet Sacerdos possunt in mortis ar-
 ticulo proximo Viaticum fidelibus admini-
 strare: quoniam, si possunt in tali extre-
 mo eventu sacramentum poenitentiae im-
 partire, potiori iure valent etiam sacrum
 Viaticum porrigere.

X. Advenæ, & peregrini, qui ad pro-
 prias parochias redire nequeant Paschalis
 tempore, satisfaciunt præcepto communio-
 nis paschalis, in quacumque Ecclesia,
 sive Regularium, sive aliorum Sacerdo-
 tum, suscipiant Eucharistiam a Sacerdo-

tibus facultatem habentibus illam mini-
 strandi. Parochiani de licentia expressa suo-
 rum Parochorum possunt communicare in
 Ecclesiis Mendicantium. Secus dicen-
 dum de sacramento matrimonii cuius ad-
 ministratio a potestate pendet iurisdictionis.
 Hæc omnia apud Auctores extra dubita-
 tionis aleam versantur.

XI. Iure communi nulla poena, seu
 censura lata est contra transgressores istius
 præcepti, quæ ipso facto incurritur. Siqui-
 dem in cap. *Omnis utriusque sexus* solum
 præcipitur, ut huiusmodi transgressores ar-
 ceantur ab ingressu Ecclesiæ, & priventur
 ecclesiastica sepultura: quibus poenis subie-
 cti sunt qui alterutrum præceptorum, vel
 confessionis, vel communionis, transgre-
 diuntur. Communiter tamen loquendo ne-
 mo præceptum communionis violat, qui
 prius non transgrediat præceptum con-
 fessionis. In singulis dicebatibus Episcopi
 statuerent censuras, ipso facto tuben-
 das a transgressoribus istius præcepti. Idcirco
 cuiusque loci consuetudines observandæ
 sunt. Et hæc dicta sufficiunt de quinque
 Ecclesiæ præceptis. De duobus ultimis
 plura alia dicemus in tractatu de sacra-
 mentis Poenitentiae, & Eucharistiæ.

FINIS TOMI QUINTI.

THEOLOGIA CHRISTIANA DOGMATICO-MORALIS

AUCTORE

F. DANIELE CONCINA

ORDINIS PREDICATORUM.

EDITIO NOVISSIMA.

TOMUS SEXTUS.

DE IURE NAT. ET GENT. &c.

Adversus Pufend. Barbeyr. Thomaf. aliosque Novatores.

ROMÆ, MDCCLXVIII
 SUPERIORUM PERMISSU.
 PROSTANT VENALES VENETIIS
 APUD SIMONEM OCCHI.
 CUM PRIVILEGIO EXCELLENT. SENATUS.